

POLGÁRI VÉDELEM ÉS AZ ÖNKÉNTESSÉG

Absztrakt

A katasztrófavédelem hazai szabályozásában 2012. január 01-ét követ en nagy hangsúly került az önkéntesség szerepére. A katasztrófavédelem nemzeti ügy, mely szerint minden állampolgárnak joga és kötelessége, hogy részt vegyen a katasztrófák elleni védekezésben melynek értelmében a polgári védelmi kötelezettség mellett komoly szerep hárul az önkéntesekre. A polgári védelem ösztársadalmi feladat, célja katasztrófa és fegyveres összeütközés esetén a civil lakosság életének megóvása, valamint az életben maradás feltételeinek biztosítása. Ezeket a célokat a polgári védelmi kötelezettség mellett az állampolgárok szolidaritásának er sítésével és a védekezésbe történ bevonásukkal lehet a leghatékonyabban elérni.

Kulcsszavak: önkéntesség, polgári védelem, katasztrófa, szolidaritás

CIVIL PROTECTION AND VOLUNTEERING

Abstract

There was a shift in focus towards volunteering in the regulation of Hungarian disaster management after 1 January 2012. A disaster is a national issue and every citizen has the right and obligation to participate in the defense against disasters which means that in addition to the civil defense volunteers play a major role. Civil defense is a task for the whole society, with the purpose of protecting civilian population and ensuring the conditions of survival. To maintain this civilians must be involved in the defense to strengthen their sense of solidarity.

Keywords: volunteering, civil defense, disaster, solidarity

1. A POLGÁROK VÉDELME

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.tv.) rendelkezése szerint a polgári védelem egy olyan állami feladat-, eszköz-, intézkedési rendszer, melynek célja katasztrófa és fegyveres összeütközések esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, felkészítésük, azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében.[1]

Elsősorban a hivatásos katasztrófavédelem szervei, valamint a Kormány döntése értelmében a kötelezően megalakított polgári védelmi szervezetek vesznek részt a védekezésben, de a Kat.tv. alapján lehetőség van az önkéntesek védekezésbe történő bevonásába. Mind az önkéntes személyek, mind pedig az önkéntesen megalakult mentő szervezetek bevonhatóak a katasztrófák elleni védekezésbe.

A KSH adatai szerint 2014. I. negyedévében katasztrófa-elhárítási, mentési munkát az önkéntesek közvetlenül rendszeresen összesen 208,3 órában, alkalmanként 60 órában, szervezetten keresztül rendszeresen 120 órában, alkalmanként 40 órában végezték. [2]

Az önkéntességnek nevezünk minden olyan tevékenységet, amelyet egyénileg, vagy csoportosan rendszeresen, vagy alkalmanként, akár bel-, akár külföldön a közös jó érdekében, személyesen végeznek. Az ENSZ Önkéntesek-program meghatározása szerint önkéntes az, aki szabad akaratából, tudatosan, mások javára történő tevékenységet anyagi ellenszolgáltatás, fizetség nélkül végez. A definíciók alapján az önkéntes tevékenység jellemzői:

- a végzett munka az egyén szabad akaratán alapszik
- mások javát szolgálja
- nem célja az anyagi ellenszolgáltatás.

Az önkéntes munka a közösségépítés egyik eszköze. Hatására fejlődik a társadalmi teherbíró képesség, erősödik a demokrácia, amely egyik alapelveként tekinti a szolidaritást. Az együttműködési készség fejlődésével nő a civil kezdeményezések és szervezetek jelentősége. Az önkéntes munka javítja a gazdaságilag - társadalmilag hátrányos helyzetűek foglalkoztathatóságát is. [3]

A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény létrejöttére is azért volt szükség, hogy az önkéntesek által végzett tevékenység jogi szabályozást kapjon, ezzel is elismerve annak fontos, szolidáris jellegét. A jogszabály olyan garanciákat és

kedvezményeket biztosít, amellyel ösztönzi e tevékenységet. Ilyen az, hogy az önkéntes tevékenységével összefügg költségtérítés a korábbi szabályokkal ellentétében adó- és járulégmentessé vált. A jogszabály már betöltött 10. életévtől lehet végezni az önkéntes munkavégzést, természetesen képességének, életkorának megfelelő tevékenységet végezhet. [4]

A katasztrófavédelem építi a lakosság önkéntességére. Az Alaptörvény szerint mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni. [5]

A polgári védelem feladata a XIX.- XX. században elsősorban a háborúk idején, fegyveres összeütközések során a civil lakosság védelme volt. A légvédelemről szóló 1935. évi XII. törvénycikk (továbbiakban: légvédelmi törvény) által a polgári védelem eldjeként létrejött légoltalom légoltalmi kötelezettséget írt elő a 14-60. éves lakosság részére, mind a nők és férfiaknak egyaránt. [6] A légvédelmi törvény végrehajtására kiadott 17.176. eln.15-1936-H.M. számú rendelet szerint azok is részt vehetnek a légvédelmi feladatokban, akik nem kötelezettek. A rendelet 2.pont f) bekezdése szerint: „... Nincs akadálya annak, hogy olyan egyének, akik hatvanadik életévüket betöltötték, vagy az egyébként tekintetbe nem jöveknak, önkéntes jelentkezés alapján, a kötelezettségek önkéntes vállalása esetében, ráteremttségüknek megfelelő beosztásban a légoltalomban szintén alkalmazást nyerjenek.” [7]

A lakosság légvédelmi feladatokba történő bevonása csak úgy volt lehetséges, hogy megfelelő felkészítés, kiképzés zajlott. Általános- és középiskolai tankönyvek kerültek kiadásra 1937-ben, és 1938-ban kötelező tananyag lett a légoltalommal kapcsolatos felkészítés. A légoltalmi osztagokba történő beosztás szempontja volt, hogy a civileket polgári foglalkozásuknak megfelelő beosztásba alkalmazzák, ezzel megkönnyítve az átképzésüket.

A magyarországi légvédelem és légoltalom európai színvonalon is magas volt, ezt támasztja alá az is, hogy az adatok alapján az 1944-45. közötti légitámadások során a magyar lakosság vesztesége 15500 fő volt, amelyből Budapesten körülbelül 6500 fő veszítette életét. [8]

A hidegháború időszakában előtérbe került a természeti események elleni védekezés, azonban a hangsúly az atom-, biológiai-, valamint a vegyi támadások elleni védekezésre került.

A polgári védelem az I. és II. Genfi Egyezmény módosításában került megfogalmazásra, amely jelenti azokat az „emberbaráti” cselekedeteket, amelyek polgári lakosságnak az ellenségeskedések, vagy katasztrófák veszélyeitől való védelmezésére és közvetlen következményeitől való megóvására, valamint életben maradására feltételeinek biztosítására irányulnak. [9]

2. ÖNKÉNTESEK

Az önkéntesen végezhető tevékenységek köre igen széles. A KSH adatai szerint 2014-ben az önkéntesen végzett munka tevékenységek szerinti megoszlása alapján a vizsgált 4 635 000 f b 1 1 480 000 ezer f végzett házi- és házkörüli munkát, ezt követi az ügyintézés, vásárlás, gyermekfelügyelt-, gondozás, betegápolás és –gondozás. Környezet- és állatvédelmi tevékenységet 93 000 f , továbbá egyéb rászoruló (árvízkárosultak) segítségével 77 000 f , a közbiztonság és közrend védelmében 40 000 f , valamint katasztrófa- elhárítási és mentési munkákban 34 000 f vett részt. [2]

A vizsgálat megállapításai szerint egyre fiatalabb korosztály vesz részt az önkéntes tevékenységekben.

A Nemzeti Alaptanterv bevezetéséről szóló kormányrendeletben érhető tetten, hogy a felelősségvállalás másokért, az önkéntesség, a tágabb környezetért végzett önkéntes munka jelentősége felértékelődik, a közösségi szolgálat, valamint a katasztrófavédelmi, polgári védelmi és honvédelmi alapismeretek megszerzése a középfokú képzés keretében kap helyet. A Nemzeti Alaptanterv II.3.9. B) 4.1 pontja szerint „elkötelezettség fejlesztése a feladatok, tevékenységek elvégzésében, feladatvállalás mások és a közösség érdekében is.” [10]

A nemzeti köznevelésről szóló törvény a fiatalok önkéntes tevékenységbe történő bevonását mozdítja el azzal, hogy 2016. január 01-jét követően az érettségi megkezdésének feltételeként írja elő, hogy a tanuló közösségi szolgálatot teljesítsen. A közösségi szolgálat a szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása. [11]

A történelemben már bizonyított polgári védelmi kötelezettség olyan személyes, társadalmi kötelezettség, mely az emberi élet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelmét támogatja. A kötelezettség különleges jogrendi időszakban (például rendkívüli állapot, szükségállapot, veszélyhelyzet) polgári védelmi szolgálat folyamatos ellátására időbeli korlátozás nélkül vehető igénybe. Ideiglenes polgári védelmi szolgálat rendelhető el egy esetleges katasztrófa kialakulásának megelőzése érdekében tett beavatkozási munkálatok végrehajtásában. Ez sokszor nehézségeket eredményez, mivel erre az időre a munkavégzés alól fel kell menteni a kötelezettet, ami a munkaadónak nem gazdaságos. Ennek a hátránynak a leküzdését a Kat.tv. teremtette meg az önkéntes polgári védelmi szervezetek létrehozásának

a lehet ségével. Az önkéntes polgári védelmi szervezeteket olyan ment szervezetek alkotják, melyek tagjai speciális szaktudással rendelkeznek, magas színvonalon képzettek, mentési tapasztalatuk van, felszereltségük, speciális technikai eszközeik pedig alkalmassá teszi ket a hatékony beavatkozásra. Ez a nagy el nye az önkéntes ment szervezeteknek a köteles polgári védelmi szervezetekkel szemben. Nyilvánvaló, hogy a kötelesek létszáma messze felülmúlja az önkéntesek számát, ezért kell mennyiségileg növelni a különleges kiképzés speciális technikai eszközökkel felszerelt civil szervez déseket, aminek például egyik kiaknázatlan er potenciálja a fels oktatási intézmények tanulóifjúsága. [12] Ennek a felismerésnek az eredményeként alakult meg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Önkéntes Katasztrófavédelmi Szolgálat 2013-ban és igen sikeresen vettek részt a 2013. júniusi dunai árvízi védekezésnél.

Az európai államokban m köd önkéntes polgári védelmi szervezetek tapasztalatcseréje és nemzetközi együttm ködésük érdekében 2011-ben létrehozták az Önkéntes Polgári Védelmi Szervezetek Európai Együttm ködési Fórumát (a továbbiakban: Fórum), melynek keretében elhatározták a nyugat-balkáni államokkal a regionális partnerségi együttm ködést. Ez megteremtette annak alapjait is, hogy más regionális együttm ködést is létrehozzanak. A regionális partnerségek lehet vé teszik, hogy azon országokban, ahol önkéntes polgári védelmi szervezet nem m ködik, létrehozását el segítsék, amellyel hozzájárulnak az Európai Unió (a továbbiakban: EU) katasztrófákkal kapcsolatos stratégiai döntéseinek végrehajtásához.[13]

A Fórum Alapszabálya és Ügyrendje megfogalmazza, hogy az elmúlt évtizedekben bekövetkezett katasztrófák számának növekedésével egyenes arányban növekszik az érintett területek nagysága és az érintett lakosság száma. Ezért a polgári védelem kérdése az Egyesült Nemzetek Szervezete és az EU számára is fontos kérdés, hiszen a katasztrófák megelő zése, kezelése során a kormányzatok mellett az önkéntes szervezetek jelent sége megnövekedett.[14]

Több konferencia témája volt az önkéntesek tevékenysége a polgári védelem területén, azonban a minél magasabb követelményeknek való megfelelés érdekében 2009-ben a Magyar Polgári Védelmi Szövetség kezdeményezte egy szervezet létrehozását, amelyben az európai önkéntes polgári védelmi szervezetek tapasztalatcseréje és a nemzetközi együttm ködés lehet vé válik. Így jött létre a Fórum, melynek rendeltetése a katasztrófákra való felkészülés, a katasztrófa következményeinek felszámolása és kezelése kapcsán jelentkez önkéntes polgári védelmi feladatokkal kapcsolatos tapasztalatok cseréje.[14]

Céljai többek között:

- eszközök és lehet ségek felhasználása, amelyekkel az emberi élet és anyagi javak védelmét lehet segíteni
- tapasztalatcsere, amely el segíti az állampolgárok önvédelmi képességének kialakítását a megelő zés, mentés és a következmények felszámolása id szakában is
- lakosságvédelmi feladatokra való felkészülés hatékonyságának növelése, az országok sajátosságainak figyelembevételével
- az ifjúság polgári védelmi ismereteinek megalapozása, továbbfejlesztése, nevelése, a veszélyhelyzetben helye magatartási szabályok ismeretének fontossága
- hatékony nemzetközi együttm ködés kialakítása a polgári védelmi szervezetek között
- regionális kapcsolatok fejlesztése
- folyamatos együttm ködés az Európai Unió illetékes polgári védelmi szervével
- pályázatokon részvétel. [14]

A Fórum munkáját szakmai bizottságok segítik, melyek területei: lakosságfelkészítés, az ifjúság felkészítése és nevelése, tudományos tevékenység és a regionális partnerségi együttm ködés. A szakmai bizottságok feladatainak végrehajtására munkacsoportokat lehet létrehozni.

3. MIN SÍT RENDSZER

A Kat.tv. értelmében a civil ment szervezetek az együttm ködési megállapodás megkötése után vesznek részt a katasztrófák elleni védekezésben és a kárelhárításban. A hivatásos katasztrófavédelmi szervezetnek – alaprendeltetéséb l adódóan – rendkívül összetett tevékenységi körei vannak, amelyek elvégzéséhez szükség van a speciális képességekre. A képességeik alapján kijelenthet , hogy a civil szervezetek bevonása létszükséglet Magyarország hatékonyabb közbiztonsága, az élet- és vagyonbiztonság érdekében. Az önkéntes ment szervezetek legnagyobb el nye, hogy a hivatásos ment szervezetekt l állami feladatokat vállalnak át. A legfontosabb kritérium, hogy legyenek képesek segítséget nyújtani, amikor egy esemény kezelésére rendelt szervezetek (rend rség, t zoltóság, ment szolgálat) kapacitásukban, önmagukban már nem elegend ek a káresemény vagy katasztrófa hatékony kezelésére, felszámolására. A legtöbb civil ment szervezet alaprendeltetéséb l adódóan

önként vállalja, hogy a felajánlott erővel, eszközeivel értesítés, riasztás esetén részt vesz a mentésben.[15]

Az önkéntes ment szervezetek minősítése az INSARAG¹irányelvek alapján kidolgozott Nemzeti Minősítési Rendszer szerint történik, amelyet a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) által kiadott 6/2013.(X.31.) BM OKF számú utasítás (a továbbiakban: Utasítás) tartalmaz.[16]

Az INSARAG 1991- ben alakult meg. A Nemzetközi Kutatási és Mentési Tanácsadó Csoport több, mint 80 ország és katasztrófareagáló szervezet globális hálózata az Egyesült Nemzetek Szervezete égisze alatt. Az INSARAG a városi kutatással és mentéssel (USAR)²- kapcsolatos témákkal foglalkozik. Megalakulása óta jelentős haladást ért el, kifejlesztette a nemzetközi USAR csapatok koordinációját, az összehelyesített témákkal kapcsolatos veszélyhelyzetekre alkalmazható, világszerte elfogadott módszertanát, valamint az USAR – segítségnyújtás minimális szabványait. Célja, hogy a nemzetközi USAR –csapatok tevékenységét koordinálja, és az egységes INSARAG irányelveket és módszertant minél szélesebb körben elfogadtassa.

Kifejlesztette továbbá az USAR - csapatok világméretű hálózatát, kidolgozta az INSARAG irányelveket, valamint megalapozta az INSARAG külső minősítési rendszerét (IEC). Az ENSZ Közgyűlése egyhangúan elfogadta az 57/150-es Határozatában (*A nemzetközi városi kutatási és mentési segítségnyújtás hatékonyságának és koordinációjának erősítése*, 2002. december 16.) az INSARAG munkáját és módszertanát, ahogyan azokat az INSARAG irányelvekben leírták. [17] Az irányelveket az USAR szakértői dolgozták ki a referencia dokumentumként a nemzetközi reagálás érdekében. A tevékenységben résztvevő valamennyi tagállam javaslataival, tapasztalataival hozzájárul a legjobb tapasztalatok megszerzésében és alkalmazásával.

A ment csoportok számára elírt Szervezeti és Műveleti Irányelveket (a továbbiakban: Irányelvek) a BM OKF hivatalos honlapján is elérhetővé kellett tenni.[18]

Azon ment csoportok, akik nemzeti minősítést kívánnak szerezni, meg kell, hogy feleljenek a Kat.tv. végrehajtására kiadott 234/2011.(XI.10) Kormány rendeletben (a továbbiakban: Korm.r.) foglalt személyi és műszaki követelményeknek. [19]

¹ INSARAG: International Search and Rescue Advisory Group- Nemzetközi Kutatási és Mentési Tanácsadó Csoport. Az ENSZ Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatala Tábortábori Koordinációs Támogató Egysége, amely az INSARAG Titkárságának székhelye, el segítette, hogy a tagállamok kidolgozzák a szervezetek részére az INSARAG Irányelveket és módszereket.

² USAR: Urban Search and Rescue - Városi kutató-ment

A Korm.r. - ben el írt követelményeknek való megfelelést és azok teljesítését dokumentálnia kell a ment csoportnak és azt csatolni kell a portfólióhoz. A portfólió tulajdonképpen a ment csoport bemutatkozó szakmai háttéranyaga, amelyet a rendszerbeállító gyakorlattervvel együtt kell a BM OKF polgári védelmi f felügyel (a továbbiakban: f felügyel) részére megküldeni.

Amennyiben a f felügyel a tervet jóváhagyja, a Nemzeti Min sít bizottság el tt, terepen végrehajtott gyakorlaton kell bizonyítani a ment szervezetnek az Irányelvnek való megfelelést. A ment csoportok min sítését a BM OKF szakért i csoportja végzi.

A megszerzett tudás frissítése és szinten tartása érdekében a ment csoportoknak évente kell képzésen és felkészítésen részt venni, bemutatót tartani, és a min sítést 5 évente kell megújítani a min sít gyakorlat megismétlésével. [16]

A nemzeti min sítéshez szükséges, alapvet szakmai követelmény a mentésbe bevonható hazai kutató, kutató-ment , valamint ment feladatokat ellátó alegységeknek az Utasítás az alábbi tevékenységekre állapít meg feltételeket:

- keres kutyás tevékenység (kutató)
- bűvár tevékenység (kutató-ment)
- kötéltechnikai ment szakterület (ment)
- városi kutató és ment , m szaki képesség
- árvízi és vízi mentési képesség szakterülete
- vezetés-irányítás, logisztikai képesség szakterülete
- vízkár-elhárítási tevékenység. [16]

Az Irányelv célja, hogy a mentésbe bevonható önkéntes ment szervezetek és az önkéntes polgári védelmi szervezeteknek alapvet szakmai követelményként ajánlásokat fogalmazzon meg. A minimum követelményeket kell teljesíteniük a ment csoportoknak, amelyek teljesítése esetén nehéz, közepes és könny kategóriában adható ki a min sítés részükre.[16]

A min sítést szerzett ment csoportokkal a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatások együttm ködési megállapodást kötnek, mely alapján a BM OKF f igazgatója dönt a védekezésbe történ bevonásukba.

A BM OKF 2012-ben kezdte meg az önkéntes alapon m köd ment szervezetek rendszerének kiépítését. A rendszer legnagyobb egységként jött létre a Hunor nehéz kutató-ment ment szervezet, amely Magyarország központi, elit képességekkel bíró ment szervezete, és a nemzetközi segítségnyújtások során is hivatalosan képviseli hazánkat.

A ment szervezet speciális egységei a világon els ként min sítették magukat a nemzetközi irányelveknek megfelel en nehéz városi kutató-ment ként és els ként újították meg min sítésüket. Létrejött a Huszár ment csapat is, amely közepes városi kutató és ment min sítést kapott.

A központi szint létrehozását követ en kezd dött meg a megyei ment csoportok megalakítása. Jelenleg hazánk minden megyéje és a f város is rendelkezik önálló, önkéntes ment szervezettel. A megyéken belül kerültek létrehozásra a járási ment csoportok és 2016. áprilisáig több, mint 800 településen, közel 18 000 f vel alakult meg a helyi sajátosságokra jellemz , valós veszélyeztet hatások, kockázatok kivédésére alkalmas települési ment csoport. Ezen szervezetek összesen mintegy tizennégyezer f vel állnak készen összetett mentési m veletekre, a hivatásos katasztrófavédelmi er k tevékenységének a kiegészítésére.

A különféle természeti és civilizációs, ember által okozott katasztrófák kezelése érdekében a polgári védelmi szakterületet folyamatosan fejleszteni kell. A Kat.tv. rendelkezései szerint a katasztrófaveszély, vagy veszélyhelyzet során jelentkez feladatok ellátására a hivatásos katasztrófavédelmi szervezeten kívül köteles polgári védelmi szervezeteket lehet létrehozni. 2012 óta a polgári védelmi szakterület egy olyan, önkéntességen alapuló rendszer felépítését t zte ki célul, amely alkalmas arra, hogy katasztrófa esetén az ország teljes területén, rendkívül gyorsan reagálva tud beavatkozni a lakosság védelme érdekében, erénye a gyors reagálás mellett a nagy helyismeret. [20]

Településeink tekintetében a hivatásos katasztrófavédelem szervezete kockázatbecslést készített, amelyben a települést érint veszélyeztet hatások kerültek megvizsgálásra. A kockázat elemzés alapján a települések I-III. kategóriába kerültek besorolásra. Az I. és II. kategóriába tartozó települések közvetlenül veszélyeztetettek, fokozottabb védelemre és a szokásosnál is nagyobb, megel z felkészültségre van szükség. Az ország településeire készített kockázatbecslés eredményeként kimutatott veszélyeztet hatások közül a legveszélyesebb a vizek kártétele, f ként az árvíz, és az elmúlt id szak tapasztalatai alapján a katasztrófák elleni védekezés egyik kiemelt területe lett a viharkárok következményeinek elhárítása is.[21]

Az önkéntes ment szervezetek szükségessége 2012. óta számtalan alkalommal bebizonyosodott: a rendszer kiegészíti a hivatásos katasztrófavédelmi er k munkáját, valamint el segíti a lakosság önkéntes szerepvállalását a katasztrófák elleni védekezés terén.

Beavatkozásaik száma folyamatosan növekszik: speciális mentési feladatok, eltűnt személyek felkutatása, vízből mentés és az árvíz elleni védekezés során. [20]

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy mind az EU, mind a nemzetközi szervezetek, mind pedig Magyarország katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak hatékonyabb ellátása során az önkéntesek részvétele egyre gyakoribbá vált. Az önkéntesek bevonásának jogi és szakmai szabályainak megalkotása Magyarországon megtörtént.

Az önkéntesek katasztrófavédelemben történő bevonása során szerzett tapasztalatok felhasználásával fontos célt tűzött ki hazánk a civil személyek és szervezetek szolidaritására építve megteremtette annak jogi és pénzügyi alapjait, hogy az önkéntesek részvételével jöjjön létre egy olyan egységes szervezetet, amely együttműködve a nemzetközi, helyi és regionális szervezetekkel, azokat kiegészítve nyújtson segítséget a katasztrófák által sújtottak részére. Az önkéntesek bevetéséért érdeklődésben folyamatosan, a kihívásoknak megfelelően kell kidolgozni az előírásokat, kiválasztási eljárásokat, képzési-, kiképzési programokat, adatbázisok létrehozásának kritériumait, amelyekkel a katasztrófák elleni védekezés célkitűzései megvalósíthatóak.

5. FELHASZNÁLT IRODALOM

[1] A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXVIII. törvény <http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100128.TV/> (letöltés:2016.11.14.)

[2] KSH 2016. szeptember. Az önkéntes munka jellemzői <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/onkentes.pdf> (letöltés:2016.11.14.)

[3] Európai Ifjúsági Portál. Európai Önkéntes Szolgálat. https://europa.eu/youth/EU/volunteering/european-voluntary-service_hu (letöltés: 2016.11.14.)

[4]A közérdek önkéntes tevékenységről szóló 2005.évi LXXXVIII. törvény.
<http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A0500088.TV/ts/20160701/> (letöltés ideje: 2016.11.14.)

[5]Magyarország Alaptörvénye. <http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100425.ATV/>(letöltés ideje:2016.11.15.)

[6]A légvédelemről szóló 1935. évi XII. törvény cikk.
<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7980> (letöltés ideje: 2016.11.15.)

[7] A m.kir. honvédelmi miniszter 17.176.eln.15-1936. H.M. számú rendelete.

A légvédelemről szóló 1935.évi XII. törvény cikk végrehajtása
https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/BudapestiKozlony_1936_08/?query=I%C3%A9gv%C3%A9delem&pg=36&layout=s (letöltés ideje: 2016.11.15.)

[8]*Statisztikai Hivatal. Statisztikai Szemle*
http://www.ksh.hu/statszemle_archivum#year=1946 (letöltés: 2016.11.16.)

[9] 1989. évi 20. törvényerejű rendelet a háború áldozatainak védelmére vonatkozóan Genfben 1949. augusztus 12-én kötött Egyezmények I. és II. kiegészítő Jegyzőkönyvének kihirdetéséről <http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/98900020.TVR/ts/ffffff4/> (letöltés ideje: 2016.11.16.)

[10] 110/2012. (VI.4.) Kormányrendelet a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. <http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1200110.KOR/> (letöltés ideje: 2016.11.23.)

[11]A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény.
<http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100190.TV/> (letöltés ideje: 2016.11.23.)

[12]Teknő L., Csepregi P., Endrédi I.: Felsőoktatási intézmények önkéntes mentességi szervezeteinek jelentősége, helye, szerepe a katasztrófavédelem rendszerében. *Hadtudomány*, 24 (2014), 155–168.
http://mhtt.eu/hadtudomany/2014/2014_elektronikus/12_TEKNOS_CSEPREGI_ENDRODI.pdf (letöltés ideje: 2016.11.23.)

[13]Endrédi I.: A katasztrófavédelemben közreműködő önkéntes mentességi szervezetek helyzete Európában. *Önkéntesek a katasztrófavédelemben*, NKE Szolgáltató Kft., Budapest 2015. 165-179. ISBN 978-615-5527-11-1

- [14] Önkéntes Polgári Védelmi Szervezetek Európai Együttm ködés Fóruma. Alapszabály és Ügyrend. <http://docplayer.hu/1377139-Onkentes-polgari-vedelmi-szervezetek-europai-egyuttmukodesi-foruma-alapszabaly-es-ugyrend.html> (letöltés: 2016.12.07.)
- [15] Endr di I.: *Polgári védelmi szakismeretek I.* Budapest: NKE Szolgáltató Kft, 2015.
- [16] 6/2013.(X.31.) BM OKF utasítás a Nemzeti Min sít Rendszer alapkövetelményeir l. <http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A13U0006.OKF/> (letöltés ideje: 2016.11.14.)
- [17]INSARAG irányelvek http://www.insarag.org/images/stories/INSARAG_Guidelines_and_Methodology_2011_editon_Hungarian_translation.pdf (letöltés ideje: 2016.11.30.)
- [18]http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=polgarivedelem_minositesek (letöltés ideje: 2016. 11.30.)
- [19] 234/2011.(XI.10.) Kormányrendelet a katasztrófavédelemr l és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVII. törvény végrehajtásáról <http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100234.KOR/> (letöltés ideje: 2016.11.30.)
- [20] http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=polgarivedelem_mentesszervezes_beavatkozo (letöltés ideje: 2016.12.01.)
- [21] 234/2011. (XI.10.) Kormányrendelet a katasztrófavédelemr l és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011.évi CXVIII. törvény végrehajtásáról <http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100234.KOR/ts/20150401/> (letöltés ideje: 2016.12.02.)

dr. Nováky Mónika, alezredes, doktorandusz, Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Katasztrófavédelmi Intézet

dr. Mónika Nováky, lieutenant colonel, PhD student, Institute of Disaster Management, National University of Disaster Management

orcid.org/0000-0002-5319-4457

Dr. habil Endr di István, ezredes, mb. intézetigazgató, Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Katasztrófavédelmi Intézet

Dr. István Endr di, colonel, acting head of institute, Institute of Disaster Management, National University of Disaster Management

Lektor: Prof.em. Dr. Bleszity János nyá.t .altábornagy

dr.habil Kátai-Urbán Lajos t .ezredes

A kézirat benyújtása: 2016.11.19.

A kézirat elfogadása: 2016.12.20.